

ONU BEKLERKEN Halit Ziya Uşaklıgil'in hikâye kitabı (1935) ★ 16 hikâye. "Onu Beklerken"de (1) Afrika'dan köle olarak İstanbul'a getirilen bir genç kızın akşamları aya bakıp evini hatırlaması ve bir kış günü bu şekilde ölmesi, "Yürekten Dost"ta (2), sürekli kendisini eleştiren bir dostun varlığının fayda ve zararları, "Eski ve Yeni"de (3) saraydan çıkan bir kadının eski ve yeni kocalarının karşılaşması ve aralarındaki ilişki, "Türk Eri"nde (4), anlatıcı-kahramanın evinden dışarı baktığında gördüğü er, "Jack'ın Borçları"nda (5) anlatıcı-kahramanın köpeği ve mahallede başına gelenler, ardından köpeğin ölümü, "Yeni Gelinden"de (6) çirkin kocasıyla evlenmesini mektup tarzında anlatan bir anlatıcı kahraman, "Gezgincilik Duygularından"da (7) ömrünü gezgincilikle geçiren birinin bir şehre ilk geldiği andaki yaptıkları ve duygularının aktarımı, "Hikâye Değil"de (8) fakir bir ailenin kızının verem olup ölmesinin anlatılması, "Deliler Evinde"de (9) Şişli'deki bir şifahanede yatmakta olan dostunu görmeye giden anlatıcının buradaki delilere dair izlenimleri ve düşünceleri, "Büyük Adam"da (10) sert babasıyla bir gün işyerine giden çocuğun babasıyla alay edildiğini gördükten sonra ona karşı davranışlarının değişmesi, "Hazin Bir Cuma"da (11) Balkan Savaşı'ndan kaçarak İstanbul'a gelmiş göçmenlerin camideki halleri, "Bir Gün İçinde"de (12) Balkan Savaşı'ndan kaçanların sokaklardaki durumları ve askerler, "Bir Daha Yok"ta (13) eski bir arkadaşını gören anlatıcı kahramanın o ve kuzenleriyle birlikte dolaşmaya çıkması, "Mahallenin Çapkını"nda (14) kumesteki horoz, "Dişlek Zehra"da (15) Zehra ve kızı Şahinde'nin tramvayda karşılaştıkları iki kız kardeşi ziyareti ve ardından kızların onları aramaya koyulması, "Kara Halil"de (16) Halil Vedat'ın anlatıcı kahraman ile hür-

riyet üzerine konuşması anlatılır. ★ (İlk baskı Hilmi Kitabevi, 1935).

MERHABA SAM KRASMER Kemal Tahir'in F.M. ikinci takma adıyla yazdığı romanı (1957) ★ Sam Krasmer, Amerika'da tanınan, gangsterlerin de saygı duyduğu bir dedektiftir. Sürekli bir yardımcısı olmasa da beş yıldır Sally adlı sevgilisi aynı zamanda maceralarında ona yardımcı olmaktadır. Dünyanın ünlü hırsızlarından Peter Landi, bir gerdanlık soygunu sırasında öldürülür. Ardından İngiltere'deki avukat Dak'a yazdığı mektupta bir oğlu olduğu ve Dak'ı vasi tayin ettiği ortaya çıkar. Mektupta ayrıca Dak'ın Landi'nin vasiyetine nasıl ulaşacağı da anlatılmıştır, fakat daha ilk adımda mektupta ulaşması gereken kişilerden biri öldürülür. Bunun üzerine Dak, Sam Krasmer'e başvurur. Sam da kendini maceranın içinde bulur. Araştırmalar sonucunda Fransa'da bulunun ve kısa bir süre önce Amerika'dan sınır dışı edilen Reisler Reisi ganster Lüçiyano'nun da bu işin içinde olduğunu anlar. Sonrasında Lüçiyano ve çetesinin de işin içinde olduğu bir macera başlar. Sonunda her şeyi açığa kavuşturan Sam Krasmer, akliyle Lüçiyano'yu da alt etmeyi başaracaktır. ★ (İlk baskı Kader Yayınları, 1957; İthaki Yayınları, 2006).

BEŞ SEVİM APARTMANI Mine Söğüt'ün romanı (2003) ★ Doktor Samimi, küçüklüğünden beri arkadaşları arasında kısa boyu, çilli yüzü ve kızıl saçları nedeniyle alay konusu olmuştur. Eğer küçükken biri çıkıp da, Samimi doktor olacak, hem de deli doktoru, deseler, kimse inanmaz bir de dalga geçerlerdi. İşte tüm bunlara rağmen, Samimi hiçbir şeye ses çıkarmamakta, ağzını açıp da tek bir söz söylememektedir. Samimi'nin tek sorunu dış görünüşü değildir, babası o çok küçükken ölmüş, anne-

si de Amerikalı bir herifle evlenip onu, yaşlı ve zengin halasının eline bırakıp gitmiştir. O, annesini ne kadar özlese de ağzı var dili yok, upuslu bir çocuk olmaya devam eder. Çünkü Samimi'nin bir sırrı vardır, cinperiler ona sessiz ve uslu olmasını, eğer kendilerinden kimseye bahsetmezse geceleri rüyalarında onunla oynayıp çok eğlenebileceklerini tembih etmiştir. Samimi onların sözünden yıllarca hiç çıkmaz, onlar ne isterlerse onu yapar. Ta ki âşık olana kadar. Samimi, üniversiteyi bitirip de bir psikanalizci olduğu yıllarda, kendisinden on yaş büyük bir kütüphaneci olan Gülizar ile tanışır ve kendisi gibi çilli olan bu kadına âşık oluverir. Onunla evlenmek istemektedir fakat cinperiler buna izin vermez. Çünkü Samimi'nin kendileriyle eğlenip oynamayı bırakıp sadece onunla ilgileneceğini anlamışlardır. Samimi buna çok öfkelenir. Samimi çok üzgündür. Bu, günlük yaşamını da etkilemeye başladığından hastane-deki işinden kovulur. Bunun üzerine iyice öfkelenen Samimi, cinperilere savaş açmaya karar verir. Cinperilerin insanlara karşı en büyük silahı, inançtır. Samimi de onların varlığından haberdar olduğu halde, bu inanca karşı gelmeye başlar. Onların var olmadığını herkese kanıtlamak konusunda kararlıdır. Bu nedenle bir deney yapmaya karar verir. Cihangir'deki Pürtelaş Sokağı'nda bulunan beş katlı Beş Sevim Apartmanı'nı birkaç sene önce ölen halasından kalan paranın ufacık bir kısmıyla satın alır. Zaten mahallelinin gözünde cinli olan bu apartmana kimsenin fazla yaklaşmaması da işine gelmiştir. Apartmanın bodrum katına taşınır ve apartmanın her bir katına akıl hastanesinden getirdiği kimi kimsesi, ziyaretçisi, arayanı soranı bulunmayan ve ortak özelliklerinden en önemlisi "idrak yanılması" olan, başka bir deyişle içine cinperi girmiş olan beş akıl hastasını yerleştirir. Onların üzerinde deney yapacak ve

herkese cinperilerin "var olmadığını" kanıtlayacaktır. Apartmanın birinci katına, Oğuz adındaki bir adamı yerleştirir. Oğuz'un annesi Gülsüm, babası tarafından kaçırılıp zorla evlenmiştir. Bir süre sonra geçim sıkıntısı baş gösterince de kocası Gülsüm'ü başka heriflere satmaya başlamıştır. Buna dayanamayan Gülsüm, kocasını yedi yerinden bıçaklayarak öldürür. Hapishanede doğan Oğuz, büyüdüğünde annesinin babası gibi onu da öldüreceğini zannederek yaşar. Bu yüzden de kendini cüce olduğuna inandırır. Beş yaşından belli hiç büyümediğine inanmaktadır. On beş yaşına geldiğinde, artık büyüdüğünü ve çalışıp eve para getirmesini söyleyen annesini uykudayken yedi yerinden bıçaklayarak öldürür. ★ (İlk baskı Yapı Kredi Yayınları, 2003).

KUŞ DİLİNE ÖYKÜNEN Ayşegül Devcioglu'nun romanı (2004) ★ Kitap devrimci mücadeleye inanan, kendisine verilen her şeyi yutarcasına okuyan, yoksulluğa ve zulme karşı mücadele eden, yaptığına doğru olduğuna inanan Gülay'ın kişisel hikâyesi gibi görünse de anlatılan olaylar, insanlık dışı muamelelere maruz kalmış bir kuşağın hikâyesidir aslında. Romanın başında karşımıza çıkan Gülay, ürkek, cansız, yorgun bir kadındır. 12 Eylül'den sonra hapiste yatmış, burada çeşitli işkencelere maruz kalmıştır, artık eskisi gibi kimseye güvenemez, kimseyle konuşmak dahi istemez. Uzak tanıdıklardan birinin bürosunda sekreter olarak çalışır. Olup bitenlere, etrafındaki insanlara o kadar uzaktır ki adeta yaşamıyor gibidir. Sokakta yürürken, insanlara bakarken dalıp dalıp gittiği yerler, ona unutmaya çalıştığı kötü şeyleri anımsatır hep. Kendisine de yabancılaşmıştır bu süreçte, kendine bakmaktan, dokunmaktan, kendisiyle ilgili tek bir cümle kurmaktan kaçınır. Öğlenleri gittiği parkta

“Üsküdar’a gidelim” diyerek öten o kuşu dinler uzun süre. Bu kuşun sesini ilk kez küçüklüğünde babası ile gezerken duymuştur, şimdi ise kendisinden başkasının duymadığını bildiği bu kuşun sesiyle avunmaya çalışır. Bu parkta bir delikanlı ile karşılaşır; önceleri yok sayar onu ama delikanlı ona bakmakta ve onunla iletişim kurmakta ısrarlıdır. Gülay, başına gelenlerden sonra bırakın bir erkekle birlikte olmayı, bir erkekle yürümeyi bile düşünemeyecek kadar uzaklaşmıştır hayattan. Parktaki genç adam sonunda Gülay’ın kalbini kazanır. Gülay ona hiçbir şey sormamıştır, onun hakkında hiçbir şey bilmiyordur. Derken Yavuz’un da bir kaçak olduğu ortaya çıkar. Yavuz’un saklanma, kaçma, ortadan yok olma zorunluluğu, Gülay’ın bu yaşamda kendini önce insan, sonra da kadın olarak yeniden yaratma serüveni, bütün bunların ardında, okuduğumuz o korkunç olaylar, Türkiye’nin yakın tarihine ayna tutacak bir yapıya sahiptir. ★ (İlk baskı Metis Yayınları, 2004).

AMAT İhsan Oktay Anar’ın romanı (2005)

★ Deli Marangoz Nuh Usta, Ayyaş Ohannes tarafından vaftiz edildikten sonra Divayol Paşa’nın emriyle “AMAT” adlı gemiyi yapan kişidir. Amat, Navarin’de ölen 247 gemicinin mezarının üstünde biten 247 meşe ağacından yapılır. Nuh Usta, gemide remil falı bakar ve kişilerin günahlarını yüzlerine söylemesiyle meşhurdur. Ermiş bir zat kabul edilir. Divayol Paşa, “AMAT”ın kaptanıdır. 2. kaptanı seçerken hayli titiz davranır. Onları testlerden geçirir. Gemideki herkese ganimet bulmaya gidiyoruz diye yalan söyler oysa tek amacı ölümsüzlük iksirini bulmaktır. Ölümsüzlüğü aynanın içine hapsetmek ister. Divayol Paşa roman boyunca en büyük günahını unutmak için içer. Divayol Paşa gibi Kırbaç Süleyman da ölümsüzlüğü keş-

fetmek ister. Divayol Paşa’nın kamarasında bulunduğu ölümsüzlük kitabını gizlice açıp okumaya çalışır. Divayol Paşa onu yakalayıp zindana götürür. Amat’takiler denizde diğer gemilerle savaşır. Mürettebat Divayol Paşa’ya sadıktır fakat kimse geminin nereye neden gittiğini çözemez. Herkesin bir günahı vardır ve gemide hepsi günahıyla yüzleşir. Amat, denizde Dolmabahçe’ye selam vermeden gece vakti yola çıkar. Pazartesi yola çıkılması düşünülürken denizciler için uğursuz sayılan salı günü yola çıkılır ve bu da birçok uğursuzluğu beraberinde getirecek bir işarettir. Gemiye veba bulaşır, ganimetlerini kaybederler. Kırbaç Süleyman geminin en alt katında ölümlerle beraberken Amat’(gerçek)ın A harfini vurur ve geriye mat (ölüm) sözcüğü kalır. Böylece geminin bütün çivileri sökülür ve bütün mürettebat (247 kişi) geminin yapıldığı yer olan Navarin’de can verir. Bu şekilde Amat başlangıç noktasına geri döner. ★ Eserde İhsan Oktay Anar’ın diğer eserlerinde olduğu gibi uzun cümleler, Osmanlıca ifadeler dikkate çarpar. (İlk baskı İletişim Yayınları, 2007).

İSTANBUL İSTANBUL Burhan Sönmez’in

romanı (2015) ★ *İstanbul İstanbul* yeraltında bir hücreye düşen 4 kişinin -Berber Kamo-Doktor-Öğrenci Demirtay-Küheylan Dayı- hayatta kalma mücadelesini anlatır. Kurdukları hayallerle hayatta kalmaya çalışan kahramanlar bu şekilde hem arzularını hem geçmişlerini dile getirir. Şiddet görmekten, ölümden hayalle kaçarlardı ve asla ölümü düşünmek istemezler. Hücrede hayal kurarken gerçek ve hayal çoğu zaman birbirine karışır. Romanda hücreden kurtulmak değil hayal kurmak öne çıkar. Kimi zaman masallar anlatılır kimi zaman hayat hikâyeleri kimi zaman da hep beraber Boğaz’ a karşı rakı sofrası kurup içtiklerini hayal ederler. Hepsinin İstanbul ve sakinleri hakkında bir fikri vardır,

bunları tartışır. İstanbul' un değişimi, dönüşümü üzerine konuşurlar. Diyaloglar sürerken bir yandan nöbetçi polisler onları gerçek hayata döndürerek işkenceye başlarlar. Polislerin postal sesleri onları realiteye döndüren sesler olur.* Romanda Burhan Sönmez'in diğer eserlerinde olduğu gibi şiirsel bir dil ve masal atmosferi hâkimdir. ★ (İlk baskı İletişim Yayınları, 2015).

ZAFİYET KURAMI Ersan Üldes'in romanı (2015) ★ Roman, babasıyla aynı evde, bir apartmanda yaşayan Meriç Ateşke'nin hikâyesini anlatmaktadır. Meriç Ateşke, babası Haşmet Ateşke'yle oturmaktadır. Ağır bir hastalık geçiren baba, son günlerinde oğlunun "Dosya" adını verdiği bir roman yazar ve bunu "türler-üstü" olarak tanımlar. Oğlundan bunun yayımlanmasını ister. Meriç, bunun için çeşitli yayınnevlerine gitse de kabul ettiremez, fakat bunu babasına söyleyemez. Babası ölürken oğlundan bu kitabı muhakkak yayımlatmasını ister. Artık evde yalnız kalan Meriç, arkadaşı Bahadır ve sevgilisi Sevgi ile daha fazla vakit geçirir. Bahadır, Meriç'in bilmediği çeşitli organizasyon işleriyle uğraşır. Zaman zaman geneleve giderler, içmeye çıkarlar. Dostlukları bu şekilde ilerler. Meriç, hayatını değiştiren bir günden okuyucuya bahsedeceğini söyler sürekli. Hayatını Almancadan çeviriler yaparak sürdürür, bu esnada çevirileri değiştirir ve kendi istediği gibi yayımlar. Bu, çok geç fark edilir ve kovulur. Meriç, Bahadır'ın iş için Petersburg'a gideceği gün havaalanında onun sırrını çözer. Kırılma noktası olarak tanımladığı gün o gündür. Bahadır, yeni bir dinin propagandasını yapıp inananlardan para toplayan biridir. Ayla isimli biriyle evlenir. Meriç, o gün Bahadır gittikten sonra onunla benzerliğini düşünür, onun gibi giyinir ve Ayla'yla Bahadır'ın evine gider. Ayla'ya kendisini Bahadır olarak tanıtır ve roman biter. ★

Roman boyunca Meriç anlattıklarını keser ve o an neler yaptığını ilave eder. Sürekli hikâyeyi kesip dipnotlarla metne yeni şeyler ekler. Roman bu şekilde ilerler (İlk baskı Sel Yayınları 2015).

BATAKLIK Ozan Can Özübal'ın romanı (2015) ★ Roman bir prolog ve epilog ile başlar. Yakup onu doğururken felç kalmış bir anne ile birlikte yaşayan, babasız, babadan kalma sahafa çalışan, yazar olmak isteyen, bu yüzden de sürekli metinler yazmaya çalışan biridir. Karşı apartmandaki yaşlı adamı izlemekte zaman zaman o balkonda uyuklarken evine girip dolaşmaktadır. Bu dolaşmalardan birinde adamın mektuplarından birini alıp cebine atar. Sonrasında yaşlı adam hiçbir şey olmamış ve de onu tanımıyormuş gibi sahafa gelip kitap alıp gider. Yakup'un düşüncelerinde yazma meselesine paralel olarak babasının ölümü meselesi de vardır. Sonunda annesiyle tartıştıkları bir gün babasının arabayla birlikte bataklığa gömülerek öldüğünü öğrenir. ★ Romanda bataklık dünyanın var olan haline bir gönderme gibidir (İlk baskı Raskol'un Baltası Yayınları, 2015).

YALNIZLAR İÇİN ÇOK ÖZEL BİR HİZMET Murat Gülsoy'un romanı (2016) Akademisyenlikten emekli olan Mirat Alsan, uzun yıllardır giydiği ceketin eskidiğini kabul eder ve kendine yeni bir ceket alır. Alışverişini tamamladıktan sonra sandviç almak için bir yer aramaya başlar ve bu sırada eline JANUS broşürü tutuşturulur. İlanda, yalnızlıktan kurtulmak isteyen herkesin bu şirkete gitmesini işaret eden cümleler yer almaktadır. Mirat bir süre düşünür ve sonunda bu şirketin yolunu tutar. Ölü bir kimse- nin zihninin yaşayan birine aktarıldığı bu yer, epey ilgisini çeker. Uzun soru-cevaptan sonra Mirat'ın belleğine seçtiği birinin, Esra adındaki

bir kadının zihni yüklenir. Uyandığında bir süre kendine gelemese de zamanla duruma alışan Mirat, kendini zihnindeki kadınla güzel bir ilişkinin içinde bulur. Yalnızlığını paylaştığı bu kadınla içki içer, ağlar, birlikte olur. Esra, annesinin kendisi öldükten sonraki hâlini görmek için Mirat'ı hocası gibi davranmaya ikna edip evine götürür. Kızını kaybeden yaşlı kadın, bu kazaya sebep olan kişinin hayatta kaldığını ve acı çekmeye devam ettiğini söyler. Esra, sevgilisi Tuncay'ın kullandığı motosikletle yapılan kazada hayatını kaybetmiş olduğundan anne, bu adama öfke duymaktadır. Esra ise bir an önce sevgilisinin durumunu görmek için hastaneye gitmek ister. Yoğun ısrar sonucu ikna edilen Mirat, zihninde taşıdığı Esra ile birlikte hastaneye gider. Yaşama ihtimali kalmadığını öğrendiği Tuncay'ı öldürür. JANUS'a tekrar gidip onu da zihnine almak istediğini bildirir. Bu sakıncalı işlem, Mirat'ın ısrarının baskın çıkmasıyla gerçekleştirilir. Hem Esra'nın hem de Tuncay'ın zihniyle başa çıkmaya çalışan Mirat zaman zaman bocalasa da eninde sonunda durumu kabullenir. Esra'nın romantik halleri ve lezzetli yemekler yapabilme becerisiyle, Tuncay'ın sportifliği ve motosiklet kullanma yetisi Mirat'ı bambaşka birine dönüştürür. Eski iş arkadaşlarını evine davet eden Mirat, özellikle eski bölüm başkanı Mehmet Tonguç'a kendini kanıtlamanın, onu alt etmenin mutluluğu içindedir. Bu hızlı değişime anlam veremeyen Mehmet Tonguç, bölüme yeni gelen genç hocanın Mirat'la ilgilenmesinden de rahatsızdır. O akşam, tanıştığı genç akademisyen Tülin ile birlikte olan Mirat, sonrasında pişman olur. Çünkü bunları yaşamasında temel etkenin Tuncay olduğu kanısındadır. Kız kardeşi Sema ve yeğeni Alihan, Mirat'ın hayatına birini almasından memnundur ancak onlar da Mirat'taki olağanüstü değişimin farkındadır.

Aynı zamanda Mirat'ın zihnine aldığı sevgililer sürekli kavga etmektedir. Aşırı hız sonucu yaptığı bir motosiklet kazasının ardından Mirat, Tülin'den ayrılır. Hastanede JANUS görevlilerinin tutuklandığını gördüğü bir haberle şaşkına uğrar. Kimin anılarını düşünürse zihninde onu hâkim kılmış olacağından bir süre yalnızca aklına Esra'yı getirerek yaşamaya devam eder ve yalnız başına yaptığı kamplarda "kendi olmak" üzerine düşünür. ★ Romanda, Gülsoy'un diğer eserlerinde olduğu gibi bellek ve yazı arasındaki ilişki önemli bir yer kaplar. ★ (İlk baskı Can Yayınları, 2016).

DAĞ YOLUNDA KARANLIK BİRİKİYOR

Hüseyin Kıran'ın romanı (2016) ★ Bir kasabada memur olarak çalışan Yakup, efendilerinin görevlendirmesi üzerine dağ halklarına bir mesaj göndermek üzere yola çıkar. Sonunda dağa ulaştığında burada çadırlarda yaşayan bir halk görür. Bu halk, tamamen onun bildiğinden başka bir yaşam sürmekte ve farklı bir dil konuşmaktadır. Yakup, baştan itibaren bu halkı küçümser, onlara kendi bildiklerini dayatmaya çalışır, bir yandan da buradaki gözlemleriyle ilgili olarak efendilerine mektuplar, incelemeler vb. kaleme alır. Bu halkı kendi bildiği gibi "halklaştırmak" için bildiği tüm kalıpları onlar üzerinde uygulamaya karar verir. Sonunda halkı kendi tohumlarıyla yüceltmek ve yeni bir nesil yaratmak için kadınlara tecavüz ettiğinde dışlanır, bir gün uyandığında halkın ortadan kaybolduğunu görür. Ardından yola düştüğünde bir okla öldürülür. ★ Bu eser, Hüseyin Kıran'ın diğer eserlerinde olduğu gibi dilin öne çıktığı bir eserdir. Eserde muktedirin dili kullanılarak bir iktidar alegorisi yaratılmıştır (İlk baskı Sel Yayınları 2016).

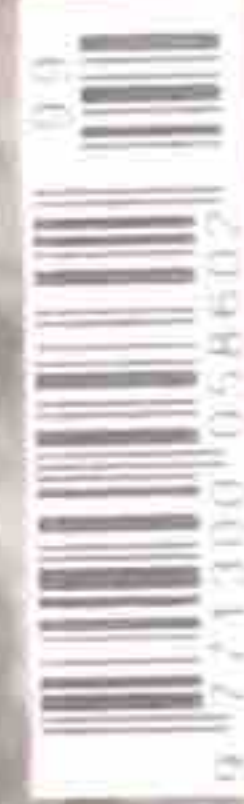
Y
K
Y

kitap-lık

YIL:26

199

İLLER ARASINDA DİYAT DERGİSİ EYLÜL - EKİM 2018 • 15 TL • ISSN 1300-0586

Orhan Pamuk:
*Şimdi yazdığım Veba Geceleri de
biraz Doğu-Batı romanıdır*

Şiir Nihat Ziyalan, Gültekin Emre,
M. Mümtaz Tozcu, Metin Celâl,
Mehmet Yaşın, Ali Asker Barut,
Betül Tarıman, Elif Sofya, Senem Gökel,
Alper Beşe, Berke Büyükkucak

Öykü İlhan Durusel, Selçuk Erez,
Nuray Tekin, B. Nihan Eren,
Emin Gürdamur, Batıkan Köse,
Ferdî Çetin, Devrim Çakır,
Faruk Turinay, Atakan Boran

Yazı Yüksel Pazarkaya,
Ahmet Arpad, M. Emir İlhan,
Uğur Aydemir, Sevda Müjgan Yüksel,
Mukadder Özgeç, Ümit Yıldırım,
Batuhan Sarıcan, Seval Şahin

M. Kayahan Özgül:
*Kubbeyi habbe yapmaya
çalışıyorum*

Charles Cros'un Çevresinde

Mehmet Rifat

**Size bir yazardan
telefon geldi mi?**
Hasan Hüseyin Bahadır